

Uchwała z dnia 26 lipca 2006 r., III CZP 57/06

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Antoni Górski

Sędzia SN Marek Sychowicz

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Ewy D. o przyznanie kompensaty, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 26 lipca 2006 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 8 maja 2006 r.:

„Czy wniosek o przyznanie kompensaty w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1415) podlega opłacie – a w przypadku odpowiedzi pozytywnej, czy opłatą tą jest opłata stała (art. 23 pkt 1) czy opłata podstawowa (art. 14 ust. 1) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1159)?”

podjął uchwałę:

Wniosek o przyznanie kompensaty na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1415) podlega opłacie stałej.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało w toku postępowania wywołanego wniesieniem zażalenia na zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu wniesionego przez adwokata wniosku o przyznanie kompensaty na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw umyślnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1415 – dalej: "ustawa o państwowej kompensacie") z powodu nieuiszczenia należnej opłaty. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafny jest pogląd Sądu Okręgowego, że sprawa o przyznanie kompensaty na podstawie przepisów ustawy o państwowej kompensacie jest sprawą cywilną. Przepis art. 1 k.p.c. zawiera definicję sprawy cywilnej jako przedmiotu sądowego postępowania cywilnego. Sprawa o przyznanie kompensaty mieści się w tej definicji, gdyż na podstawie art. 8 ustawy rozpoznawana jest w sądowym postępowaniu cywilnym. Z punktu widzenia przedstawianego do rozstrzygnięcia zagadnienia mniej istotne jest, czy taką sprawę uznać należy za sprawę cywilną w znaczeniu materialnym, czy tylko formalnym. Okoliczność, że Skarb Państwa uzyskuje, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy, roszczenie zwrotne do sprawcy przestępstwa przemawia za tym, że sprawa ma charakter cywilny w znaczeniu materialnym.

Zakwalifikowanie sprawy o przyznanie kompensaty do kategorii spraw cywilnych skutkuje zastosowaniem do niej przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1159 – dalej: "u.k.s.c."). Z przepisów tych wynika zasada obowiązku uiszczania kosztów sądowych, w tym opłaty od wnoszonych pism, przez strony (art. 2 ust. 2). Nie ma ustawowego zwolnienia od opłat od wniosku o przyznanie kompensaty.

Z przepisów ustawy o państwowej kompensacie wynika, że kompensata jest świadczeniem pieniężnym, wypłacanym ze środków budżetu ofiarom niektórych przestępstw umyślnych lub ich osobom najbliższym na pokrycie utraconych zarobków lub innych środków utrzymania, kosztów leczenia i kosztów pogrzebu. Nie jest to świadczenie alimentacyjne. Zawarte w art. 111 § 1 pkt 2 k.p.c. zwolnienie od obowiązku uiszczania kosztów sądowych strony dochodzącej roszczeń alimentacyjnych ustanawia wyjątek od zasady odpłatności. Ze względu na wyjątkowy charakter, uregulowanie to nie może być rozciągnięte w drodze analogii na stronę dochodzącą przyznania kompensaty.

Nie jest trafny pogląd, że obowiązek ponoszenia opłat sądowych przez osoby uprawnione do kompensaty nie koresponduje z celem ustawy o państwowej kompensacie. Przyznanie kompensaty nie jest uzależnione od sytuacji materialnej osoby uprawnionej; zapewnienie ofiarom przestępstw pomocy materialnej związane jest z niemożnością uzyskania świadczenia od innych podmiotów, w tym od sprawcy przestępstwa. Celem ustawy nie jest zapewnianie i udzielanie pomocy społecznej, lecz przyznanie świadczenia związanego z pokryciem utraconych

środków utrzymania lub pokryciem wydatków na leczenie lub pogrzeb ofiary przestępstwa umyślnego. Trudna sytuacja finansowa osoby uprawnionej może ewentualnie przemawiać za zasadnością wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w konkretnej sprawie.

Przepis art. 17 ustawy o państwowej kompensacie stanowi, że koszty czynności, w tym tłumaczeń dokumentów przekazywanych do organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, dokonywanych przez organy pomocnicze w Rzeczypospolitej Polskiej, obciążają Skarb Państwa. Zakres art. 17 nie obejmuje kosztów związanych z postępowaniem przed sądem z wniosku o przyznanie kompensaty. *Ratione legis* tego unormowania było nieobciążanie stron kosztami czynności podejmowanych w ramach współpracy międzynarodowej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Z art. 17 nie tylko nie wynika ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych w sprawie o przyznanie kompensaty, przeciwnie, z przepisu tego można wnioskować *a contrario*, że strona ponosi wszystkie koszty w nim nie wymienione.

Stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o państwowej kompensacie, do wniosku o przyznanie kompensaty mają odpowiednie zastosowanie przepisy o postępowaniu nieprocesowym. Nie ma szczególnego przepisu określającego wysokość opłaty od tego rodzaju wniosku. W tej sytuacji zastosowanie ma art. 23 pkt 1 u.k.s.c., który stanowi, że opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub samodzielnej jego części. Opłata podstawowa nie może wchodzić w grę, gdyż według art. 14 u.k.s.c. pobiera się ją w sprawach, w których przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub tymczasowej, a także od podlegających opłacie pism wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.